

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z wniosku J. P.
przy uczestnictwie B. W.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 lutego 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 24 października 2019 r., sygn. akt III Ca [...],

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w części, w której została ona skierowana przeciwko rozstrzygnięciu o oddaleniu apelacji wnioskodawcy w pozostałej części;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 24 października 2019 r., w sprawie z wniosku J. P. z udziałem B. W.-P. o podział majątku, Sąd Okręgowy w G., na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki, zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w G. z 1 sierpnia 2016 r.: w punkcie 1.1. w ten sposób, że ustalił wartość nieruchomości na kwotę 662 000 zł (pkt 1.a); w punkcie II. w ten sposób, że ustalił, że strony nie dokonały nakładów z majątku wspólnego na majątek

osobisty uczestniczki postępowania w postaci zapłaty za mieszkanie w G. (pkt 1.b); w punkcie III. w ten sposób, że ustalił, iż uczestniczka postępowania B. W.-P. dokonała nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny stron postępowania w łącznej kwocie 236 823,12 zł oraz ustalił, iż uczestniczka postępowania B. W.-P. dokonała nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny stron postępowania po wniesieniu apelacji w łącznej kwocie 5 378,60 zł (pkt 1.c); w punkcie V. w ten sposób, że zasądził od uczestniczki postępowania B. W.-P. na rzecz wnioskodawcy J. P. kwotę 200-318,78 zł płatną w terminie ośmiu miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności (pkt 1.d); oddalił obie apelacje w pozostałym zakresie (pkt 2) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt 3-4).

2. Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego wywiodła uczestniczka, wskazując na naruszenie art. 43 § 2 k.r.o., art. 45 § 1 i § 2 k.r.o., art. 212 § 3 k.c. w zw. z art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. i art. 320 k.p.c., art. 378 § 1 w zw. z art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 278 w zw. z art. 286 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 684 w zw. z art. 567 § 3 w zw. z art. 686 w zw. z art. 618 § 1 i 2 k.p.c., art. 381 w zw. z art. 382 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Uczestniczka postępowania zaskarżyła skargą kasacyjną postanowienie Sądu Okręgowego również w zakresie, w którym Sąd ten oddalił częściowo apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego. Tymczasem rozstrzygnięcie o częściowym oddaleniu apelacji wnioskodawcy jest w sposób oczywisty dla uczestniczki korzystne.

Należy przypomnieć, że poza wymaganiami formalnymi dopuszczalność skargi kasacyjnej, podobnie jak i innych środków zaskarżenia, uzależniona jest od wykazania przez skarżącego interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia, który uwarunkowany jest wykazaniem pokrzywdzenia tym orzeczeniem. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r. (III CZP 88/13, OSNC 2014/11/108), której nadano moc zasady prawnej,

wyrażone zostało stanowisko, że pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka. Sąd Najwyższy przyjął, że ogólne założenie obiektywnej potrzeby uzyskania ochrony prawnej, które racjonalizuje możliwość korzystania ze środków zaskarżenia, nie naruszając ich istoty, uzasadnia uznanie interesu prawnego w zaskarżeniu, jako przesłanki dopuszczalności środków zaskarżenia. Jej istnienie wynika z zasad i regulacji znajdujących odzwierciedlenie w Kodeksie postępowania cywilnego; objęta jest przewidzianym w tym Kodeksie systemem badania dopuszczalności środków zaskarżania orzeczeń. Interes ten występuje w razie pokrzywdzenia (*gravaminis*) i polega na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a treścią rozstrzygnięcia. Przesłanka *gravaminis* pozwala przyjąć, że w części, w której orzeczenie jest korzystne dla skarżącego, skarga kasacyjna jest wyłączona, ze względu na brak pokrzywdzenia (tak też postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 44/14; postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2015 r., I CZ 122/14; postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2015 r., II CSK 447/14).

Skoro zaś badanie skargi kasacyjnej w zakresie, w jakim została ona skierowana przeciwko orzeczeniu o oddaleniu apelacji wnioskodawcy, nie wskazuje na pokrzywdzenie uczestniczki, należało skargę w tym zakresie odrzucić na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek

przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl.). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na to, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 320 k.p.c. w zw. z art. 212 § 3 k.c.

W ocenie skarżącej skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, ponieważ w oczywisty sposób naruszono przepisy art. 43 § 2 k.r.o., art. 45 § 1 i § 2 k.r.o., art. 378 § 1 w zw. z art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 278 w zw. z art. 286 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 684 w zw. z art. 567 § 3 w zw. z art. 686 w zw. z art. 618 § 1 i 2 k.p.c., art. 381 w zw. z art. 382 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 381 w zw. z art. 382 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

6. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga od skarżącego wskazania, które przepisy mają być poddane wykładni Sądu Najwyższego. Konieczny jest również opis wątpliwości związanych z wykładnią powołanych przepisów, polegający na zarysowaniu możliwych sposobów jej dokonania, wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawieniu własnej propozycji interpretacyjnej. W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie należy również, choćby przykładowo, wskazać orzeczenia, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany, przy czym nie chodzi tu o rozbieżności stanowiska sądu pierwszej i drugiej instancji, które orzekały w danej sprawie. Jeżeli jednak Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę brak interesu publicznego w przyjęciu takiej skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 września 2020 r., I CSK 155/20). Konieczne jest nadto wykazanie, że dokonanie wykładni jest niezbędne dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 sierpnia 2020 r., V CSK 28/20).

7. Skarżąca nie wykazała istnienia w sprawie tak rozumianej przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Podała, iż w orzecznictwie pojawia się zagadnienie, które jest istotne z punktu praktyki orzeczniczej: dotyczące ustalania terminu zapłaty rat spłat lub dopłat w postępowaniu o podział majątku

wspólnego małżonków. Jej zdaniem chodzi o relację art. 320 k.p.c. do art. 212 § 3 k.c. Skarżąca zaprezentowała pogląd, że art. 212 § 3 k.c. stanowi podstawę do oznaczenia terminu i sposobu uiszczenia spłat i dopłat, a art. 320 k.p.c. pozwala na rozłożenie tych spłat i dopłat na raty. Art. 212 § 3 k.c. w zakresie rozłożenia na raty zasądzonego świadczenia nie stanowi *lex specialis* do art. 320 k.p.c., ale jego uzupełnienie z uwagi na to, że sformułowanie „w razie rozłożenia”, świadczy o odesłaniu do innych przepisów, które taki wypadek rozłożenia na raty świadczenia przewidują i tym przepisem jest art. 320 k.p.c. W konsekwencji to ten ostatni przepis powinien stanowić uzupełnienie normy z art. 212 § 2 k.c., ponieważ właśnie art. 320 k.p.c. pozwala na rozłożenie na raty świadczenia.

Skarga kasacyjna nie zawiera jednak - w ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem - wskazania, dlaczego wyjaśnienie wątpliwości w wykładni wskazanych przepisów jest istotne dla rozpoznawanej sprawy i w jaki sposób przyczyni się do jej właściwego rozstrzygnięcia. Jest to, jako wyjaśniono wyżej, warunek konieczny dla uznania, że skarga kasacyjna może zostać przyjęta do rozpoznania, nie jest zaś rolą Sądu Najwyższego samodzielne poszukiwanie argumentacji świadczącej o występowaniu w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.

8. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do wykazania tego naruszenia. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia

(nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

9. Bliższa analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalała przyjąć, by była ona zasadna, a tym bardziej - jak wymaga tego art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - uzasadniona w stopniu oczywistym.

Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ogranicza się do powtórzenia argumentacji stanowiącej podstawy skargi. Podaje, że Sąd drugiej instancji naruszył art. 43 § 2 k.r.o. poprzez uznanie, iż „ważnymi powodami” w rozumieniu tego przepisu są względy natury etycznej, art. 45 § 1 i § 2 k.r.o. - poprzez błędne pominięcie przy obliczaniu spłaty na rzecz wnioskodawcy kwoty przeznaczonej na remont domu, podczas gdy w przedmiotowej sprawie ustalono, iż nakłady te były konieczne i poniesione z majątku osobistego uczestniczki, art. 278 w zw. z art. 286 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - przez wydanie rozstrzygnięcia i ustalenie wartości nieruchomości położonej w Ł. gm. K. oraz nieruchomości położonej w G. przy ul. P. [...] w G. w oparciu o opinie biegłego M. S., które skarżąca kwestionowała, art. 684 w zw. z art. 567 § 3 w zw. z art. 686 w zw. z art. 618 § 1 i 2 k.p.c. - poprzez nierozpoznanie w sposób prawidłowy składu i wartości majątku wspólnego stron po ustaniu wspólności majątkowej, art. 381 w zw. z art. 382 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - poprzez oddalenie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z operatu szacunkowego biegłej I. P. i rzeczoznawcy majątkowego P. N..

Argumentacja zawarta w skardze ogranicza się do zaprezentowania przez skarżącą własnej oceny sprawy, kwestionowania rozstrzygnięcia i przedstawienia go jako w subiektywnej opinii skarżącej oczywiście niesprawiedliwego. Uczestniczka podważa w istocie ustalony w sprawie stan faktyczny i zmierza do jego modyfikacji, zgodnie z przyjętym przez siebie kierunkiem. Uszło jej uwagi, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku (lub postanowienia) sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie stanowi również o oczywistej zasadności skargi zarzut oczywistego naruszenia art. 378 § 1 w zw. z art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez nieodniesienie się w uzasadnieniu postanowienia do zarzutów procesowych apelacji uczestniczki. Przypomnieć należy, że według utrwalonego w judykaturze poglądu z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność odrębnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu orzeczenia każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 maja 2018 r., III CSK 4/18). Analiza zaskarżonego postanowienia nie daje natomiast podstaw do twierdzenia, że Sąd Okręgowy nie odniósł się do całości argumentacji zawartej w apelacji skarżącej i nie rozważył wszystkich zawartych w niej zarzutów w należyтым stopniu.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części (art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

ke

[aw]